

Gorski gozd - kdo je komu zgled?

✍ Hrvoje T. Oršanič

📷 Marjeta K. Svetel

📷 Oton Naglost

Ne vem, kdo nam je vsadil že kar stereotipno stališče, da je na “zahodu” boljše, kakor je pri nas. Kdor je kaj z odprtimi očmi potoval po svetu, dobro ve, da nikjer ne tečeta med in mleko. Če pa že, pa to velja le za peščico naključnežev. Mik zahoda, ki mu kar naprej nasedamo, je v poudarjenem blišču materializma, katerega ponavadi zapakiramo v besedo “razvoj”. To ima seveda svojo ceno, ki jo najdražje plačujeta – kdo drug le!? – narava in okolje, na koncu pa kot suženj proizvodno-potrošniškega sistema tudi človek.

Naše tri sosede, po katerih se tako radi zgledujemo, Avstrija, Italija in Nemčija, niso ravno dober primer skrbi za zdravo, ohranjeno naravo in okolje ter s tem tudi za gorski gozd. So bolj primer uniformiranja narave za maksimiranje proizvodnje. Za maksimalen profit po enoti površine zemlje. Za odstranjevanje vsega, kar moti zamišljeno proizvodnjo ... Tudi v gorskem gozdu.

Gozdarji iz teh in še mnogih drugih držav hodijo k nam na strokovne ekskurzije. In kam jih najraje peljemo? Tja, kjer vidijo to, česar doma skoraj več nimajo. V ohranjene sonaravne gozdove, v nekatere pragozdne rezervate, v Triglavski narodni park. Pred leti je študent gozdarstva iz Nemčije pred menoj potočil solzo ganjenosti, ker ni verjel, da bo kdaj v življenju lahko stopil v še ohranjen pragozdni rezervat. Vsi nam zavidajo, ker imamo ohranjeno naravo, mi pa ... capljamo proti “zahodu”, ponavljajoč njihove napake in skrivajoč se za nekažnimi anemičnimi birokratskimi floskulami in strategijami o “varovanju gorskega gozda, nujnih ukrepov varovanja, sistemih finančnih vzpodbud, ohranjanju gorskih kmetij ...” Bojim se morebitne skupne gozdarske politike EU, ker našim gozdom ne bo prinesla nič dobrega. Zakaj? Ker jo bodo pisali po meri interesov držav, kjer naravnih gozdov skoraj več nimajo. Imajo pa izrazito tekmo za *kubike* in

Bukve v Kurji dolini

profit, ki izčrpava zemljo. Zelo verjetno bo področje ekoloških funkcij gozdov obravnavno le "deklarativno" ali s figo v žepu, opisana pa bo svetleča ekonomska računica, ki jo bo politika seveda veselo pozdravila.

Prav grozljivo je, kako hitro najdemo argumente proti temu, da bi kakšen del narave prepustili naravnim tokovom; od ogrožanja obstoja lastnika do razmaha bolezní, nezmožnosti pomlajevanja gozdov, kršenja nekaterih predpisov, ki omogočajo človeku neodtujljivo pravico rabe naravnih virov, ki jih ima v lasti, in še in še. Kot da so prizadevanja po ohranjanju narave nekakšno zlo. Kot da so materialni interesi in lastninske pravice nekakšen zid, čez katerega se nikakor ne da. Le kako uspevajo ostali narodni parki po svetu?

Prizadevati bi si morali za prave narodne parke in naravne gozdove

Narodni park čim bližje določilom IUCN ali MCPFE kategorizacije, ki omejuje oblike rabe prostora v smislu ohranitve čim višje možne stopnje neokrnjenosti narave, bi moral biti naš cilj. Narod, ki se identificira kot ljudstvo pod Triglavom, potrebuje takšen park.

Triglavski narodni park je že na simbolni ravni izredno pomemben za celotno naravovarstveno misel v naši državi in je izjemno pomemben gradnik odnosa do narave. Vse, kar se dobrega ali slabega zgodi v povezavi s Triglavom ali Triglavskim narodnim parkom, močno odmeva v zavesti naroda in v odnosu do narave. Definiranje problemov, povezanih z narodnim parkom, bi moralo biti osnova za opredelitev poti reševanja težav, ne pa točka, na kateri takoj dvignemo roke in izgubimo vso voljo. Kjer je vizija jasna, je tudi pot lažja ... pa saj poznamo odgovore na skoraj vse probleme, obstajajo pa tudi ustrezni pravni in finančni mehanizmi za reševanje raznih zagat, tudi lastninskih.

Za ohranjenost gorskih gozdov in narave sploh niso tako zelo zaslužni lastniki gozdov, kakor dejstvo, da imamo gozdov dovolj in je zato gospodarski pritisk nanje po enoti površine sorazmerno manjši. K ohranjenosti narave močno prispevata tudi drobnopovršinska struktura lastništva gozdov in pestra struktura interesov lastnikov. Lastniki gozdov o naravnih vrednotah, redkih in ogroženih oblikah flore in favne, o varstvu narave in podobnem vedo v povprečju zelo malo.

Narava meri starost gozda po svoje

Vsiljevanje antropogene in antropocentrične "ekonomike" v vse pore življenja, okolja in narave je hudo breme. Že sama opredelitev, da je neko drevo staro ali da je star enomeren gorski ali kateri koli drug gozd, je posledica ekonomskega izračuna "upravičenosti nadaljnega obstoja". Narava računa drugače, vsekakor na daljše časovno obdobje. Če je za nas gozd star, to pomeni, da je v povprečju star okoli sto let. Za naravo je gozd star šele po več stoletjih. Resnično stare gozdove imamo le še v pragozdskih rezervatih in narodnih parkih. Sonaravnost gospodarjenja z gozdom pomeni kar največje upoštevanje naravnih vrst in danosti pri gospodarjenju z njim. Če spreminjamo vrste dreves, na primer sadimo in gojimo smreko na rastiščih, kamor ne spada, popravljajo naše napake podlubniki ali pa močnejše naravne ujme (kot orkani Lothar, Viebke ali nedavni Kiril). Pragozdove in narodne parke potrebujemo, da se vedno znova učimo zdravega odnosa do narave.

Hvaliti prevelik liberalizem na področju gospodarjenja z gozdom in gozdnim prostorom je napaka. S stališča zagovarjanja javnega interesa potrebujemo kvalitetne predpise, ne pa samovoljo lastnika površine. Dobrih predpisov pa nimamo, ker na splošno med seboj slabo komuniciramo in stojimo za okopi lastnega prepričanja. Predpise potrebujemo tudi zato, ker se pritisk na naravne vire v vseh pogledih stopnjuje.

Gorski gozdovi v TNP so neprecenljiva vrednota

Pomembno pa je še nekaj, kar izhaja iz veljavnih predpisov – Zavod za gozdove Slovenije kot institucija, ki sprejema pomembne odločitve o gospodarjenju z gozdovi v državi, je javni zavod, ustanovljen z namenom zagotavljanja javnega interesa nad gospodarjenjem in rabo vseh gozdov in gozdnega prostora ne glede na lastništvo. Kakšen pa je javni interes do gorskih gozdov oziroma do gozdov v mejah TNP? Tega ne ve nihče, ker javnosti o tem nihče še ni nič vprašal. Kolikor toliko poznamo le interese nekaterih lastnikov gozdov, vrednost gorskih gozdov v TNP pa presega zgolj enostaven lastniški materialni interes.

Krma z Jerebikovca – gozdovi TNP

Sonaraven princip gospodarjenja z gorskim gozdom je res najmanj ekološko obremenjujoč, kljub vsemu pa pomeni sečnjo dreves in spravilo lesa z vsemi posledicami. Trditev, da gorski gozd bolj trpi zaradi povečanega in nenadzorovanega obiska kot pa zaradi sonaravnega gospodarjenja, se mi ne zdi najbolj posrečena. Trpi zaradi obojega in še marsičesa drugega. ●